

Chembur Education Society's
Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya,
R. C. Marg, Chembur, Mumbai 400071

Data Validation and Verification

SSR Criterion 2: Teaching-learning and Evaluation

Comprehensive appraisal of interns' performance is in place. The criteria used for assessment

1. Format of Criteria and Weightages for interns' performance appraisal used
2. Five filled in formats for each of the aspects claimed

2.4 Competency and Skill Development

2.4.13 Format for criteria and weightages for interns' performance appraisal used

Principal

Principal

**Chembur Sarvankash Shikshanshastra
Mahavidyalaya
R.C. Marg, Chembur, Mumbai - 400 071.**

UNIVERSITY OF MUMBAI

Credit Based Choice System with effect from the academic year 2017-2018

SYLLABUS FOR TWO YEARS BACHELOR OF EDUCATION PROGRAMME

Principal

- v. History
- vi. Hindi
- vii. Mathematics
- viii. Marathi

- ix. Science
- x. Sanskrit
- xi. Urdu

- II) Peace Education
- III) Education for Rural Development

Elective course 3 –

Special Fields (Select any one)

- 1. Action Research
  - 2. Guidance and Counselling
  - 3. Environmental Education
3. Interdisciplinary courses : Four courses , each in semester which are interdisciplinary in nature
- Gender, School and Society
  - Educational Management
  - Language Across the Curriculum
  - Creating an Inclusive School

Part B: Practicum component

- 1. Ability courses: Prime focus is to enhance skill rather than the content, Two courses, it is to be studied in semester 1 and semester 4.
  - Critical Understanding of ICT
  - Reading and Reflecting on Texts
- 2. Project Based Courses:
  - Internship
  - Community work (I & II)
  - Action Research
  - Participation in Co-curricular Activities in college
- 3. Audit courses: Student has to opt any one, spread throughout the 4 semester, will be certified in 4th semester only, by head of the institution.
  - Understanding the Self
  - Drama and Art in Education

Each student is required to opt for one course from Pedagogy of School Subjects I (Elective Course 1) in Semester 2 which must be with respect to the graduation degree on the basis of which the student is admitted.

Each student is required to opt for any one of the course from Pedagogy of school subject II or Peace education or Education for Rural Development in Semester 3 (Elective Course 2). For Pedagogy courses students should opt for another pedagogy which they must have studied at least one paper at their Graduation /Post graduation.

Principal

Semester wise details of Project Based Courses (Part B)

Semester I (All activities should be systematically documented and maintained for the purpose of internal assessment)

- Participation in Community work I in collaboration with schools/ NGO's (for a period of 1 week)
- Participation in Co-curricular Activities in college

Semester II (All activities should be systematically documented and maintained for the purpose of internal assessment)

Internship for 3 weeks

- ✓ Observation of school activities (Any three)
- ✓ Observation of lessons given by peers (5 lessons)
- ✓ Shadowing of School Teacher (One Week) - 5 lessons to be observed and recorded in Pedagogy of school subject I
- ✓ Teaching lessons in Pedagogy of school subject I (5 Lessons)

Semester III (All activities should be systematically documented and maintained for the purpose of internal assessment)

Internship for 11 weeks

- ✓ During Internship teaching not less than 10 lessons in the opted Pedagogy of school subject I distributed over different standards from V to XII of recognized secondary and higher secondary Schools/ Colleges selected by the Principal as practicing School/ College
- ✓ 2 theme based lessons in the above school/college.
- ✓ 3 co-teaching lessons with school teachers
- ✓ Administration of Unit Test and analysis of results (in the pedagogy of school subject I opted)
- ✓ Maintain Reflective Journal with reference to internship program.

Semester IV (All activities should be systematically documented and maintained for the purpose of internal assessment)

Internship for 5 weeks (4 weeks +1 week community work II)

- ✓ Develop learning resources
- ✓ Conduct Action Research
- ✓ During Internship teaching not less than 5 lessons in the opted pedagogy of school subject II distributed over different standards from V to XII of recognized secondary and higher secondary Schools/ Colleges selected by the Principal as practicing School/ College. For those students who have opted Peace Education or Education for Rural Development they have to take 5 lessons from Pedagogy of school subject I.
- ✓ 5 Co-teaching lessons with peers
- ✓ Maintain Reflective journal with reference to internship program.
- ✓ Participation in Community work II in collaboration with schools/ NGO's (for a period of 1 week)

Programme Structure of B.Ed. 2 Years Programme

Year 1: 16-18 Weeks * 2 Semesters (200 Working Days)

Year 2: 16-18 Weeks * 2 Semesters (200 Working Days)

20 Weeks for Internship (18 +including 2 weeks Community work)

200 working days are exclusive of admission and examination period

Total Credits: 111; Marks 1800 (1 Credit = 12 Hours)

Principal

Chembur Sarvankash Shikshanshastra
Mahavidyalaya
R.C. Marg, Chembur, Mumbai - 400 071.

SCHEME OF ASSESSMENT AND EXAMINATION

Theory Courses: Semester End Examination

R. ___ 60 marks for semester end examination of 2 hours duration for each theory course

- Pattern of Semester End Examination: For courses, out of 8 questions answer any 5 and question 9 is compulsory which is short notes (out of 4 any 2).
- 5 questions of 10 marks each with external choice.
- 2 short notes of 5 marks each with internal choice

University Examination will be held at the end of each semester.

Internal Assessment

Internal Assessment includes following aspects;

A. Internal Assessment activities of Theory component- Part A (Core Courses, Elective Courses and Interdisciplinary Courses) consist of 40 marks. For each Theory component of Part A, 40 marks internal assessment consisting of

Sr.No	Particulars	Marks
1	Content test/ Task/Assignment/ Activity for each module held in the semester (2X10)	20
2	One periodical class test held in the given Semester	15
3	One Essay test held in the given Semester	05
	Total	40

(Content test is compulsory for Pedagogy of school subject 1 of 10 marks is a part of internal assessment.)

B. Practicum component of Part B Project Based Course:

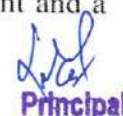
- Semester wise detail documentation of the activities carried out under Project Based Course
  - a. Semester 1--Project Based Course 1 -----50 Marks
  - b. Semester 2--Project Based Course 2 -----100 Marks
  - c. Semester 3--Project Based Course 3 -----200 Marks
  - d. Semester 4--Project Based Course 4 -----150 Marks
- Ability Courses 100 Marks: Two courses 50 marks each (Detailed documentation of the courses)
  - a. Semester 1-- Critical Understanding of ICT
  - b. Semester 4--- Reading and Reflecting on Texts
- Any one Audit Course (Understanding the Self, Drama and Art in Education) will be opted by student in semester 1 and certified in Semester 4 by head of the institution

R. ___ Examination Scheme

Grading System: Conversion of Percentage of Marks to Grade Points:

The External examination of Part A of Theory component (Semester end theory examination), the Internal assessment marks of Theory component and Part B Semester wise Practicum component will be submitted at the end of each semester. The aggregate of marks obtained in each year for Theory cum Practicum (i.e. Part A & Part B) shall be converted into Grades as given in the scheme. (R4257)

The marks obtained by a student in a course shall be indicated by a grade point and a letter grade and Performance is follows:

Principal

B.Ed. CURRICULUM FRAMEWORK

Courses	Credits	External Marks	Internal Marks	Total Marks
Semester 1				
Core Course 1: Childhood and Growing up	6	60	40	100
Core Course 2: Knowledge and Curriculum	6	60	40	100
Interdisciplinary Course 1 :Gender, School and Society	6	60	40	100
Ability Course 1:Critical Understanding of ICT	3	----	50	50
Project Based Course 1	3	----	50	50
Total	24	180	220	400
Semester 2				
Core Course 3: Learning and Teaching	6	60	40	100
Elective Course 1: Pedagogy of School Subject 1	6	60	40	100
Interdisciplinary Course 2: Educational Management	6	60	40	100
Project Based Course 2	6	----	100	100
Total	24	180	220	400
Semester 3				
Core Course 4: Assessment for Learning	6	60	40	100
Elective Course 2: Pedagogy of School Subject 2 /Peace Education/ Education for Rural Development (Any one)	6	60	40	100
Interdisciplinary Course 3: Language Across the Curriculum	6	60	40	100
Project Based Course 3	12	----	200	200
Total	30	180	320	500
Semester 4				
Core Course 5: Contemporary India and Education	6	60	40	100
Elective Course 3: Special Field Action Research/Guidance and Counselling/Environmental Education (any one)	6	60	40	100
Interdisciplinary Courses 4: Creating an Inclusive School	6	60	40	100
Ability Course 2: Reading and Reflecting on Texts	3	----	50	50
Project Based Course 4	9	---	150	150
Any one Audit Course(Understanding the Self, Drama and Art in education) will be opted by student in Semester 1 and Certified in Semester 4	3	---	----	---
Total Credits	33	180	320	500

Total Credits: 111; Total Marks 1800 (1 Credit = 12 Hours)

Principal

LESSON EVALUATION

CRITERIA	SUGGESTIONS IN DETAIL
<p>SET INDUCTION (Appropriate, Related to topic)</p> <p>PRESENTATION : [Questioning, Reading, Demonstration, Explanation, Reinforcement, Stimulus Variation, Examples, Illustration, Adaptability, Presence of Mind etc.]</p> <p>CHALK BOARD WORK : [Writing, Neatness, Organization, diagrams, use of coloured chalks, Appropriateness of summary]</p> <p>EVALUATION : [Scope, type, based on objectives]</p> <p>OBJECTIVES : [Whether all the objectives were fulfilled, if not, give suggestions]</p> <p>CLASS ROOM MANAGEMENT [Pupil Participation, discipline, response]</p> <p>TEACHER : Content Knowledge [Lesson Preparation, enthusiasm, confidence]</p> <p>LEARNING RESOURCES : [Type, Visibility, Appropriateness, Innovation, Eco-Friendliness, etc]</p>	

Student teacher's self evolution
विद्यार्थी शिक्षकांचे स्वयं-मूल्यमापन

Signature of the Guiding Faculty

Signature of the Supervisor

Peer Lesson Observation

Name of the Student Teacher

विद्यार्थी - शिक्षकाचे नाव :

Roll No.

हजेरी क्र. :

School Name / शाळेचे नाव :

Lesson No./पाठ क्र. :

Unit / घटकाचे नाव :

Std. / इयत्ता :

Subject / विषय :

Date / दिनांक :

Observation Cues / निरीक्षण सुचक

Set Induction / प्रस्तावना :

Statement of Aim / हेतुकथन :

Black - board work / फलक लेखन :

Concept Development / विषय विवेचन :

Evaluation / मूल्यमापन:

Method by the teacher / शिक्षकाची अध्यापन पध्दती

Aspects related to Constructivist approach / ज्ञानरचनावादानुसार आढळलेल्या बाबी

निरीक्षक प्राध्यापकांची सही
Signature of the Observer

Teacher observation template (Shadow Lessons)

Sr. No.	Statement	Yes / No
1.	Curriculum is presented from part to whole, with emphasis on basic skills. घटकांचे सादरीकरण अंशाकडून पूर्णाकडे अशाप्रकारे करून मुलभूत कौशल्यावर भर दिला.	
2.	Curriculum is presented from whole to part with emphasis on big concepts. घटकांचे सादरीकरण हे संकल्पनांना प्राधान्य देत पूर्णाकडून अंशाकडे असे केले गेले.	
3.	Strict adherence to fixed curriculum is highly valued. विहित घटकालाच चिकटून राहण्यास प्राधान्य दिले गेले.	
4.	Pursuit of student questions is highly valued. विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना प्राधान्य दिले गेले.	
5.	Curricular activities rely heavily on textbooks and workbooks. पाठ्यपुस्तकवार आधारित कृतींचा समावेश केला गेला.	
6.	Curricular activities rely heavily on primary sources of data and manipulative materials. घटकांचे सादरीकरण हे विविध प्रकारच्या कृतीद्वारे तसेच अध्यापन साहित्याद्वारे झाले.	
7.	Students are viewed as "blank slates" on which information is etched by the teacher. विद्यार्थी कोरी पाटी असतात हे लक्षात घेऊन शिक्षकाने टळकपणे अध्यापन केले.	
8.	Students are viewed as thinkers with emerging theories about the world. विद्यार्थ्यांना मते असतात हे लक्षात घेतले गेले.	
9.	Teachers generally behave in a didactic manner, disseminating information to students. शिक्षकाने माहितीचे वितरण उपदेशात्मक पद्धतीने केले.	
10.	Teachers generally behave in the interactive manner, mediating the environment for students. शिक्षक व विद्यार्थी आंतरक्रिया घडली.	

11.	Teachers seek the correct answer to validate student learning. विद्यार्थ्यांचे अध्ययन घडले की नाही हे जाणून घेण्यासाठी अचूक उत्तराचा आग्रह धरला गेला.	
12.	Teachers seek the students' points of view to understand students' present conceptions for use in subsequent lessons. विद्यार्थ्यांचा दृष्टीकोन जाणून घेऊन संकल्पनांचे आकलन घडले की नाही हे ठरविले गेले.	
13.	Assessment of student learning is viewed as separate from teaching and occurs almost entirely through testing. अध्यापनानंतर प्रश्न विचारून समजल्याची खात्री करून घेतली गेली.	
14.	Assessment of student learning is interwoven with teaching and occurs through teacher observations of students at work. अध्यापनादरम्यान विद्यार्थ्यांचे निरीक्षण करून इतर मार्गांनीही विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन केले गेले.	
15.	Students primarily worked alone. विद्यार्थी प्रामुख्याने एकेकटे कार्यरत होते.	
16.	Students primarily worked in groups. विद्यार्थी गटाने कार्यरत होते.	

Detailed reflective notes highlighting features of the lesson : (पाठविशेष)

Name & Signature of the shadowed school teacher

School Activity / शालेय उपक्रम

Name of the Student-Teacher

विद्यार्थी शिक्षकाचे नाव :

Roll No.

हजेरी क्र.:

Date / दिनांक : .....

Name of the activity

शालेय उपक्रमाचे नाव :

अ) Introduction / प्रास्ताविक :

ब) Objectives of the activity / उपक्रमाची उद्दिष्टे :

- १) .....
- २) .....
- ३) .....
- ४) .....

क) Implementation of the activity / Participation / शालेय उपक्रमाची कार्यवाही / सहभाग :

ड) Outcomes / उपक्रमांची फलनिष्पत्ती :

इ) Conclusions / निष्कर्ष :

ई) Reflection / विमर्षी चिंतन :

Signature of in-charge of the
School Activity

Chembur Education Society's
Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya,
R. C. Marg, Chembur, Mumbai 400071

SSR Criterion 2: Teaching-learning and Evaluation

2.4 Competency and Skill Development

2.4.13 Five filled in formats for each of the aspects

Principal

Principal
Chembur Sarvankash Shikshanshastra
Mahavidyalaya
R.C. Marg, Chembur, Mumbai - 400 071.

Chembur Education Society's
Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya

Swami Vivekanand Chowk, Chembur, Mumbai - 400 071.
www.cssm.in • Email : principal@cssm.in

LESSON PLAN / पाठ टाचण

Method : Mathematics
अध्यापन पध्दती
Method Lesson No. 60
अध्यापन पध्दती पाठ क्र.
Date : 23/3/23
दिनांक
Roll.No. : 08
पट क्रमांक

Name of the pupil teacher Pratima R. Devnukkar Subject Mathematics
विद्यार्थी शिक्षकांचे नाव
School सावित्री विद्यालय, सायन Standard 9th
शाळा इयत्ता

Previous Knowledge Student know trigonometry function i.e sinθ, cosθ, tanθ formula of this three functions
विद्यार्थ्यांचे पूर्वज्ञान

Reference Books _____
संदर्भ ग्रंथ

Teaching Method / Model Drilling Method,
अध्यापन पध्दती / प्रतिमान

Teaching Aids : Trigonometry Application Model
दृक् श्राव्य साधने

Core Elements scientific aspects
गाभा घटक

Values Scientific aspects
मुल्ये

Life Skills Problem Solving
जीवन कौशल्ये

Global Perspective 4. Quality Education
वैश्विक दृष्टिकोन

Subject : Mathematics Std. : 9th
विषय इयत्ता
Topic : Trigonometry - 8.2 Date : 23/3/23
घटक दिनांक

Chalkboard Summary
फलक सारांश

$$\tan \theta = \frac{\text{oppo}}{\text{Adjacent}}$$

$$\tan 45 = \frac{20}{\text{Adjacent}}$$

$$1 = \frac{20}{\text{Adjacent}}$$

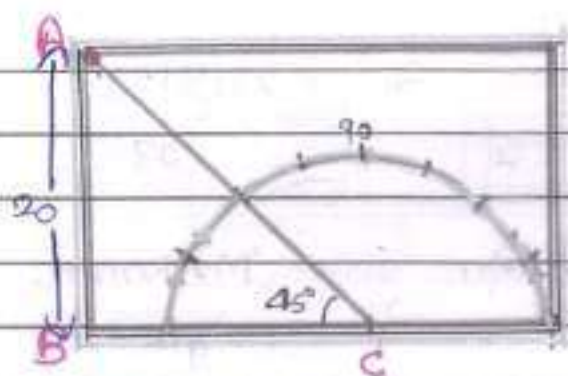
$$\boxed{\text{Adjacent} = 20 \text{ (m)}}$$

Angle Ration	0°	30°	45°	60°	90°
sinθ	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{\sqrt{2}}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1
cosθ	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{1}{\sqrt{2}}$	$\frac{1}{2}$	0
tanθ	0	$\frac{1}{\sqrt{3}}$	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	∞

PRINCIPAL
Chembur Sarvankash Shikshanshastra
Mahavidyalaya

Ramkrishnan Chemburkar Marg,
Chembur, Maharashtra, Mumbai - 400 071

$$\tan \theta = \frac{\text{opposite}}{\text{Adjacent}}$$

$$\tan 45^\circ = \frac{AB}{BC}$$

$$1 = \frac{20}{BC}$$

$$\therefore \boxed{BC = 20 \text{ cm}}$$

Degree	0°	30°	45°	60°	90°
Ratio					
Sin θ	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{\sqrt{2}}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1
Cos θ	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{1}{\sqrt{2}}$	$\frac{1}{2}$	0
tan θ	0	$\frac{1}{\sqrt{3}}$	1	$\sqrt{3}$	∞

Knowledge

- Student recall the formula of ~~sin~~ trigonometry ratios.
- Student recall the Trigonometric ratios of Particular degree.

- Student ^{recognise} ~~represent~~ the value of trigonometric function for Particular degree.

Understanding

- Student understand use of trigonometry ratio.
- Student understand value of sin θ for 0°, 30°, 45°, 60°, 90°.
- Student understand value of cos θ for 0°, 30°, 45°, 60°, 90°.
- Student understand value of tan θ for 0°, 30°, 45°, 60°, 90°.

Application

- Student ~~can~~ find height & by using Trigonometry functions.
- student find distance by using trigonometry function.

Skill

- Student do smart work by using trigonometric function.

Set Induction
प्रस्तावना

Do you know what is meaning of Trigonometry and which functions are we learned in previous lecture. we learned about formulas of that function but in this Lec we go to next step of it that is calculating height and distance.

Statement of Aim
हेतुकथन

So, today we are learning about trigonometric ratios of particular ratios.

3) Content Development
आशय विकसन

Student's Activity :
विद्यार्थी कृती

Teacher-1

→ Teacher show on model of trigonometry application and ask some question.

student observe

→ which type of this triangle?

student thinking and answering

→ measure the height of the triangle?

→ How we can calculate the distance between BC?

→ which formula we used?

→ How many degree angle is this?

So by this activity we get answer that but the value of $\tan 45^\circ$ I know that's why I can calculate it easily

→ so this activity we get answer but the value of $\tan 45^\circ$ I know that why I can calculate it easily

→ so, This maths teach will explain you further table.

Teacher 1 (08)

→ Drill those table once again

→ And give this example to solve them.

4) Recapitulation / संकलन So, Today we learned about trigonometric ratios table form particular ration

Evaluation

- ① sine formula.
- ② what is sin.

5) Home Work / Assignment :
गृहपाठ / स्वाध्याय

PRINCIPAL
Chembur Sarvankash Shiksha Bhavan
Mahavidyalaya
Ramkrishnan Chemburkar Marg,
Chembur Naka, Mumbai 400 074

LESSON EVALUATION

CRITERIA	SUGGESTIONS IN DETAIL
<p>SET INDUCTION (Appropriate, Related to topic) →</p> <p>PRESENTATION : [Questioning, Reading, Demonstration, Explanation, Reinforcement, Stimulus Variation, Examples, Illustration, Adaptability, Presence of Mind etc.] →</p> <p>CHALK BOARD WORK : [Writing, Neatness, Organization, diagrams, use of coloured chalks, Appropriateness of summary] →</p> <p>EVALUATION : [Scope, type, based on objectives] →</p> <p>OBJECTIVES : [Whether all the objectives were fulfilled, if not, give suggestions] →</p> <p>CLASS ROOM MANAGEMENT [Pupil Participation, discipline, response] →</p> <p>TEACHER : Content Knowledge → [Lesson Preparation, enthusiasm, confidence]</p> <p>LEARNING RESOURCES → [Type, Visibility, Appropriateness, Innovation, Eco-Friendliness, etc]</p>	<p>Teacher asked questions based on previous knowledge. Students were encouraged to answer.</p> <p>Teacher's questioning was systematic, thought provoking. Keep asking such developmental questions. Good!</p> <p>Trigonometric table was explained by co-teacher. Both the teachers did well at explanation.</p> <p>Systematic & well planned!</p> <p>Practice examples were given to the students, and they were motivated to attempt.</p> <p>All the expected outcomes were attained.</p> <p>Excellent! Attempt to explain in English is noteworthy.</p> <p>Teacher is passionate about teaching of mathematics; very evident from her style. Good! Tell the application of trigonometry as an additional information. (Astronomy, navigation etc)</p> <p>Tr has the capacity to plan for interesting resources. good!</p>

Student teacher's self evolution
विद्यार्थी शिक्षकांचे स्वयं-मूल्यमापन

Signature of the Guiding Faculty

Excellent!
S. Ganabha
Signature of the Supervisor

Chembur Education Society's Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya Swami Vivekanand Chowk, Chembur, Mumbai - 400 071. www.cssm.in * Email : principal@cssm.in		Method : <u>संस्कृत</u> अध्यापन पध्दती
		Method Lesson No. : <u>09</u> अध्ययन पध्दती पाठ क्र.
		Date : <u>26/10/2029</u> दिनांक
LESSON PLAN / पाठ टाचण		Roll No. : <u>94</u> पट क्रमांक

Name of the pupil teacher <u>तेजल गोलिपकर</u> विद्यार्थी शिक्षकांचे नाव	Subject <u>संस्कृत</u> विषय
School <u>चेबुर सर्वकष शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय</u> शाळा	Standard <u>६वी</u> इयत्ता

Previous Knowledge विद्यार्थ्यांचे पूर्वज्ञान	<u>विद्यार्थ्यांना चार वेदांची नावे माहिती आहेत.</u>
Reference Books संदर्भ ग्रंथ	<u>झाशीच्या राणीसारख्या लढतय्या स्त्रीयांबाबतची माहिती इतिहासात</u> <u>पाठ्यपुस्तक, संस्कृतीकोश, Google</u>

Teaching Method / Model अध्यापन पध्दती / प्रतिमान	<u>कथनपध्दती, पंचपदी</u>
--	--------------------------

Teaching Aids : दृक् श्राव्य साधने	<u>PPT, चित्रे, इ.</u>
---------------------------------------	------------------------

Core Elements गाभा घटक	<u>भारतीय सामाजिक सांस्कृतिक वारसा</u> <u>स्त्री-पुरुष समानता</u>
Values मुल्ये	<u>राष्ट्रभक्ती, समानता</u>

Life Skills जीवन कौशल्ये	<u>निर्णयक्षमता, समस्या निराकरण, ताणतणावाचे</u> <u>समायोजन</u>
-----------------------------	---

Global Perspective वैश्विक दृष्टिकोन	<u>वैश्विक मुद्दे, खुले विचार</u>
---	-----------------------------------

Subject : <u>संस्कृत</u> विषय	Chalkboard Summary फलक सारांश	Std. : <u>६वी</u> इयत्ता
Topic : <u>गद्य</u> घटक		Date : <u>26/10/2029</u> दिनांक

वीरवलिता विशपला।	
<ul style="list-style-type: none"> • शब्दार्थाः १) महाविदुषी - विद्वान २) शणकुशला - योद्धा ३) कृतवन्तः - केले ४) प्रविष्टवान् - प्रवेश केला ५) शणरङ्ग - शणांगण, युद्धभूमी ६) दृष्ट्वा - पारून ७) निवार्यते निवारण केले ८) चिन्तयित्वा - विचार करून ९) सुगपत् - दोन्ही बाभुंनी १०) आक्रम्य - आक्रमण करून ११) प्रत्युत - उलटपक्षी १२) भविष्यति - होईल 	<ul style="list-style-type: none"> • सन्धिविग्रहः। १) तथैव = तथा + एव। २) तथापि = तथा + अपि। • समानार्थकाः। १) नृपः = पार्श्वितः। २) शूरः = शौर्यशीलः। ३) युद्धम् = समरः, सङ्गरः। ४) नायकः = नेता ५) शणरङ्गम् = युद्धभूमीः ६) शत्रुः = ७) दृष्ट्वा = तीक्ष्ण। ८) सुगपत् = उभयतः।

CONTENT ANALYSIS

आशय पृथक्करण

OBJECTIVES WITH SPECIFICATIONS

उद्दिष्टे : विशेषीकरणे

खेलराजः नाम . . . शिविरं प्रतिगतवन्तः।' (पूर्वार्ध)	
स्त्रीयांचे सामर्थ्य दर्शविणाऱ्या ऋग्वेतील एका कथेचे वर्णन येथे पाठात केले आहे.	• समाकलन १) विद्यार्थी पाठातील महाविदुषी, रणरङ्ग, दृष्टवा, चिन्तयित्वा, आक्रम्य इ. शब्दांचे अर्थ सांगतो.
ज्यामध्ये खेलराज नावाच्या राजाच्या राज्यावर जेव्हा बाजू आक्रमण करतात, त्यावेळी त्या खेलराजासोबत त्याची अत्यंत विद्वान आणि युद्धकलेत निपुण अशी पत्नी वीरांगना विशपला कशाप्रकारे शौर्याने आणि पराक्रमाने युद्ध करते, याविषयी उद्धृत केले आहे.	२) विद्यार्थी पात्रांची नावे सांगतो. ३) विद्यार्थी पाठाच्या पूर्वार्धाचा सारांश सांगतो. ४) विद्यार्थी युद्धप्रसंगाचे वर्णन करतो.
तिच्या युद्धकौशल्यामुळे शत्रूंना आपल्या पराभवाची भीती वाटू लागते व ते विशपलेला युद्धातून निष्कासित करण्यासाठी तिच्यावर दोहो बाजूंनी आक्रमण करून तिचा एक पाय कापतात. व दुसऱ्या दिवशी तिच्यामुळे युद्धात पराभवाला सामोरे जावे लागणार नाही, असा विचार करून छावणीत परततात.	• अभिव्यक्ती १) विद्यार्थी पाठातील पात्रांचे स्वभाववैशिष्ट्य स्वशब्दात वर्णन करतो. २) विद्यार्थी मुद्देसूद उत्तरे देतो. ३) विद्यार्थी पूर्वार्धाचा आशय स्वशब्दात स्पष्ट करतो. ४) विद्यार्थी इतर ऐतिहासिक वीरांगनांची उदाहरणे सांगतो.
अशाप्रकारे प्रस्तुत पाठातून आपल्याला राष्ट्रभक्ती व स्त्री-पुरुष समानता या तत्वांचे दर्शन घडते.	

Set Induction

प्रस्तावना

भारतीय इतिहासातील विविध स्त्रियोद्ध्यांचे चित्र दाखवून त्यांच्या कार्याविषयी। स्वतंत्र्यसंग्रामातील योगदानाविषयी एक-दोन ओळींत माहिती सांगून अशा आशाखी कोणत्या स्त्रियांविषयीची उदाहरणे देता येतील असे चर्चापद्धतीने विचारत शिक्षिका पाठाची प्रस्तावना करते.

Statement of Aim

हेतुकथन

आज आपण अशाच ऋग्वेदकाळापासून प्रसिद्ध असलेल्या वीरांगनेची कथा 'वीरवनिता विशपला' या पाठातून अभ्यासणार आहोत.

Chembur Education Society's
Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya

Swami Vivekanand Chowk, Chembur, Mumbai - 400 071.
www.cssm.in • Email : principal@cssm.in

Pedagogy of School Subject

अध्यापन पध्दती हिंदी

Method Lesson No. : ५

अध्यापन पध्दती पाठ क्र.

Date : ११/१२/२०२३

दिनांक

Roll No. : २५

पट क्रमांक

LESSON PLAN / पाठ टाचण

Name of the Student teacher

विद्यार्थी शिक्षकाचे नाव

हिसल ज्ञानेश्वर पिंगटे

Subject

हिंदी

Internship School

शाळा

मुळ के.वा.ध.जी. मुंबई पब्लिक स्कूल माईगा

Standard

८ वी

Previous Knowledge

विद्यार्थ्यांचे पूर्वज्ञान

विद्यार्थ्यांना को 'बेटियों' की शिक्षा का महत्व

न उनकी उन्नती के बारे में जानकारी है।

Reference Books / Internet Resources

संदर्भ ग्रंथ / आंतरजाल संसाधने

<https://youtube.com/watch?v=639247dyueym&list=PLXMM>

Teaching Method / Model

अध्यापन पध्दती / प्रतिमान

चर्चा विधि, कथा-कथन, चित्रांकन

Learning Resources

अध्ययन संसाधने

रसास्वादन पद्धति।
लेखाचित्र, चित्रांकन

Core Elements

गाभा घटक

लिंगों की समानता, सामाजिक बाधाओं को दूर करना,
वैज्ञानिक सोच का विकास।

Values / Life Skills

मूल्ये / जीवन कौशल्ये

- आत्म-जागरूकता
- भावनात्मक विनियमन
- चिकित्सीय सोच

Global Perspective / Sustainable Development Goals :

वैश्विक दृष्टिकोन / शाश्वत विकासाचे ध्येय

SDG-5 - लैंगिक समानता।

SDG-4 - गुणवत्तापूर्ण शिक्षा।

Subject :

हिंदी

विषय

Chalkboard Summary

फलक सारांश

Std. :

इयत्ता

८ वी.

Topic :

घटक

(पदश १-२-बेटी युग)

Date :

दिनांक

११/१२/२०२३

* नम शब्द *

१) फौलादी = दृढ़, मजबूत।

२) मनन = विचार करना।

३) समीक्षा = परीक्षा, गुण-दोष
विवेचन।

* गृह पाठ *

'लड़का-लड़की एक समान'
विषय पर १०-१२ वाक्य
लिखें।

CONTENT ANALYSIS

आरंभ पृथक्करण

OBJECTIVES WITH SPECIFICATIONS

उद्दिष्टे : विशेषीकरणे

* विषय :- हिंदी	• ज्ञान :-
* पाठ प्रकार :- पद्य	१) विद्यार्थी कविता की मध्यवर्ती कल्पना बताता है।
* घटक :- (दूसरी इकाई) २. बेटी युग, कवि-आनंद विश्वास	२) विद्यार्थी कवि के जीवन परिचय को बताता है।
* मध्यवर्ती कल्पना :- इस कविता में कविने बेटीयों की शिक्षा, उनके आत्मनिश्चिता, उनके प्रगति की ओर दर्शाया गया है।	३) विद्यार्थी कविता के पदों के बोरे में और उन्में आभु नभु शब्द बताता है।
* कवि का परिचय :- जन्म :- जुलाई १९४८, निकोलाबाद (उ.प्र.), स्थान :- मिरते वाले रात नहीं, पर कटी पंखी, देवम, गरमागरम थपेडे लू के, बहादुर बेटी। परिचय :- आनंद विश्वास जी अंधविश्वास और मुरिकलों के ताप से पिघलते जीवन के प्रति विद्वेही स्वर रखने वाले कवि हैं।	• डी आकलन :- १) विद्यार्थी कविता के मध्यवर्ती कल्पना को स्पष्ट करता है। २) विद्यार्थी कवि के जीवन परिचय को स्पष्ट करता है। ३) विद्यार्थी पदों और उन्में आभु नभु शब्द स्पष्ट करता है।
* पद्यांश :- नानी वाली कथा - कहानी, - - - - - अब भी जग में लगे सुहानी	• उन्मिब्यक्ति :- १) विद्यार्थी कविता पर आधारित प्रश्नों का अपनी भाषा में उत्तर देता है। २) विद्यार्थी समान अर्थ वाले पदों, शब्दों को परस्पर उन्में स्पष्ट करता है।
* नभु शब्द :- १) फालादी = हट; मजबुत २) मनन = विचार करना ३) उन्मीक्षा = परीक्षण, गुण-दोष विवेचन	• रस ग्रहण :- १) विद्यार्थी कविता का मुख्यरस बताता है। २) कविता में आभु शब्द सौंदर्यता बताता है।

LEARNING EXPERIENCE / अध्ययन अनुभव

- 1) Self Induction प्रस्तावना
शिक्षिका प्रश्नोत्तरी द्वारा मंत्र चर्चा विधि द्वारा कविता का आरंभ करती है।
१) पहले के जमाने में मुंबई आज भी कई गाँव में डोरते शा लउकीयाँ किस प्रकार अपना जीवन व्यतित करती हैं ?
२) शिक्षा का लाभ हर मुक ल्यक्ती को लेना आवश्यक है ?
2) Statement of Aim हेतुकथन
आज हम कवि - आनंद विश्वास जी की कविता - बेटी युग इस कविता का अध्ययन करेंगे।

3) Content Development
आशय विकसन

Student's Activity :
विद्यार्थी कृती

* शिक्षिका सुस्वर वाचन करती है।
* शिक्षिका कवि का परिचय देते हुए कविता चित्रांकन द्वारा व चर्चा पक्ष विधि द्वारा स्पष्टीकरण करती है।

विद्यार्थी शिक्षिका के साथ-साथ पठन करते हैं, श्रवण करते हैं व अपने प्राध्य-पुस्तक देखते हैं।

* पहला पद क्र- १ :- " नानी वाली कथा-कहानी
----- अब भी जग में लगे सुहानी।
• स्पष्टीकरण :- इस पद में कवि ने बेटा-बेटी बेटे युग में सभ समान हैं, दृढ़ विश्वास से शिक्षा प्राप्त कर इतिहास गढ़ा मंगे वह बेटियाँ जहाँ देश-पदंगा, बदेगा और तरुण पिढी आगे बढ़ती जाभगी।

विद्यार्थी ध्यानपूर्वक सुनते हैं।

• नम्र शब्द :- कौलादी = दृढ़, मजबूत।
* दूसरा पद क्र- २ :- बेटा शिक्षित आधी
----- अब भी जग में लगे सुहानी।

विद्यार्थी ध्यानपूर्वक सुनते हैं।

• स्पष्टीकरण :- इस पद में कवि ने यह कहाँ है कि बेटे और बेटी की शिक्षा पूरी मानी जाभगी जब लोग पढ़-लिखेंगे। विचारपूर्वक शिक्षा लेकर, मन ठान लिया है कि सारा जग शिक्षामय हो जाभगा।

• नम्र शब्द :- • मनन = विचार करना
• समीक्षा = परीक्षण, गुण-दोष विवेचन।

विद्यार्थी नम्र शब्द लिखते हैं।

* शिक्षिका विद्यार्थियों को साक्ष कविता का सुस्वर वाचन करणे कहती है।

विद्यार्थी कविता का सुस्वर वाचन करते हैं।

* शिक्षिका विद्यार्थियों को नम्र शब्द लिखने कहती है।

4) Recapitulation / संकलन इस तरह आज हमने 'बेटी युग' कविता के कवि - 'आनंद विश्वास' जी की कविता का अध्ययन किया। (सास-जग)

Evaluation :- • शिक्षामयरी कब मानी जाभगी ?
• सारा जग शिक्षामय कब माना जाभगा ?
• किस श्रादी से देश आगे बदेगा ?

5) Home Work / Assignment :

गृहपाठ / स्वाध्याय

* लडका - लडकी मक समान, विषय पर १०-१२ वाक्य लिखो।

Chembur Education Society's
Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya

Swami Vivekanand Chowk, Chembur, Mumbai - 400 071.

www.cesm.in • Email : principal@cesm.in

Method : science

अध्यापन पध्दती

Method Lesson No. : 03

अध्यापन पध्दती पाठ क्र.

Date : 14-03-22

दिनांक

Roll No. : 38

पाठ क्रमांक

LESSON PLAN / पाठ टाचण

Name of the pupil teacher Prajakta Shinde

विद्यार्थी शिक्षकांचे नाव

Subject science

विषय

School _____

संस्था

Standard 7th

इयत्ता

Previous Knowledge

विद्यार्थ्यांचे पूर्वज्ञान

The pupil have basic knowledge about uses of water.

Reference Books

संदर्भ ग्रंथ

https://youtube.be/a-vDtryEblo

Teaching Method / Model

अध्यापन पध्दती / प्रतिमान

Lecture - cum - demonstration method

Teaching Aids :

दृक् साधन साधने

Activities, poster presentation

Core Elements

गमना घटक

developing scientific temper

Values

मुद्दे

scientific attitude

Life Skills

जीवन कौशल्ये

Global Perspective

वैश्विक दृष्टिकोन

Subject : science

विषय

Topic : properties of water

पाठक

Chalkboard Summary

फलक सारांश

Std. : 7th

इयत्ता

Date : 14-03-22

दिनांक

* properties of water :-

1) Water is colourless

2) Water is tasteless and odourless.

3) water has no shape of its own.

4) water has fixed volume.

5) w/ Float and sink activity.

CONCEPT ANALYSIS AND INQUIRY	OBJECTIVES WITH SPECIFICATIONS TYPE: <u>Recall</u>
Concept :- Properties of water	Remembering - Pupil remembers concept of water.
	Specification -
Properties of water: -	① Pupil recall the sources of water.
① Water is colourless -	
Activity using water & food colour	② The pupil recognize importance of water.
	Understanding -
② Water is tasteless and odourless -	Pupil develops an understanding about properties of water.
Activity using water and sugar/salt.	Specification -
	① Pupil explain different properties of water.
③ Water has no shape of its own.	② Pupil discuss properties of water using activity.
Activity.	Application -
	The pupil applies new knowledge into unfamiliar & new situation.
④ Water has fixed volume.	
Activity.	Specification -
	① Pupil make use of information into various situation.
⑤ Floats or sink :-	② Pupil write the properties of water individually.
Activity.	Skill -
	Pupil develops the skill of identifying properties of water.
	Specification -
~~_____~~	① Pupil identifies the properties skillfully.
~~_____~~	② The pupil identifies properties of water accurately.
~~_____~~	
~~_____~~	
~~_____~~	
~~_____~~	
~~_____~~	
~~_____~~	
~~_____~~	
~~_____~~	

Learning Experiences / अध्ययन अनुभव

Lesson Stages	Teacher's Activity: शिक्षक कृति	Student's Activity: शिक्षार्थी कृति
set induction	students, are you heard the term 'Natural resources'.	yes mam.
	What is natural resources?	mam, Sunlight,
	out of this, which one is you carry in your school bag everyday? what are the states in which water found?	air, water, oil.
	So let's see more about water.	Mam, water.
statement of aim	so today we are going to learn properties of water.	Solid, liquid, gas.
Explanation	students, do you know how many percentage of water on the earth? Why water is important in our life? can we live without water. now we see properties of water using activities.	students listen carefully.
	① water is colourless.	71%. Mam.
	② water is tasteless, odourless	students are thinking.
	③ It has no shape of its own	
	④ It has fixed volume.	students observe carefully.
Recap	Teacher gives a quick recap about what we learn today.	
Evaluation	Teacher evaluates students by asking quiz.	students listen carefully.
	① water has shape of its own	students reply quickly.
	② True ③ False	
Homework	For homework, teacher gives a question Why ice floats in water?	students write down in their notebook
Understanding of aim		

Chembur Education Society's
Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya

Swami Vivekanand Chowk, Chembur, Mumbai - 400 071.
www.cesm.in • Email : principal@cesm.in

LESSON PLAN / पाठ टाचण

Method : SCIENCE

अध्यापन पध्दती

Method Lesson No. : 04

अध्यापन पध्दती पाठ क्र.:

Date : 22/11/2021

दिनांक

Roll No. : 36

पट क्रमांक

Name of the pupil teacher SUEIKH SAMIRN FATIMA

विद्यार्थी शिक्षकांचे नाव

Subject SCIENCE

विषय

School _____

शाळा

Standard IXth

इयत्ता

Previous Knowledge

विद्यार्थ्यांचे पूर्वज्ञान

The pupil had knowledge about 'Heredity' from their own appearance and features they get from their parents

Reference Books SSC BOARD: CLASS IXth - HEREDITY AND VARIATION.

संदर्भ ग्रंथ

SSC BOARD: CLASS Xth. LIFE PROCESSES IN LIVING ORGANISMS.

Teaching Method / Model

अध्यापन पध्दती / प्रतिमान

Lecture-cum-demonstration method

Teaching Aids:

दृक् साधन साधने

Model of structure of chromosome and 4 types of chromosomes. 2 pencils and rubber band (Instant model for activity purpose)

Core Elements

गाभा घटक

Inculcation of scientific temper, removal of social barriers, protection of environment

Values

मुल्ये

Developing scientific attitude

Life Skills

जीवन कौशल्ये

Global Perspective

वैश्विक दृष्टिकोन

TEACHING MAXIMS: Simple to complex, whole to part.

Subject: SCIENCE

विषय

Topic: HEREDITY

घटक

Chalkboard Summary

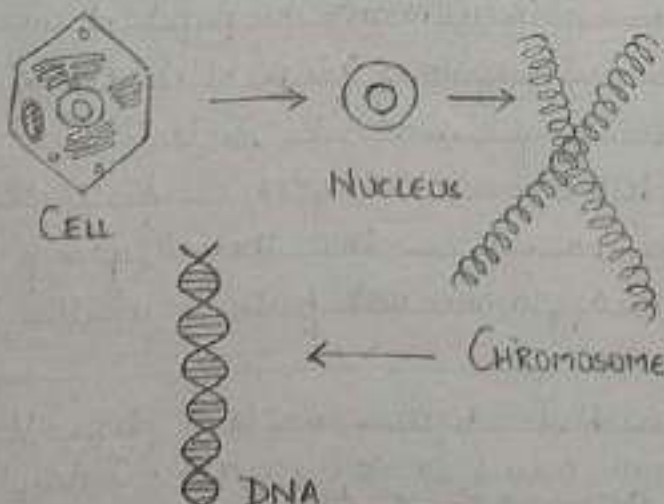
फलक सारांश

Std. : IXth

इयत्ता

Date : 22/11/2021

दिनांक

HEREDITY

- Chromosomes.
- Types of chromosome
  - Metacentric - 'V' shaped
  - Sub-metacentric - 'L' shaped
  - Acrocentric - 'J' shaped
  - Telocentric - 'i' shaped
- DNA - genetic material.

• NEW TERMS:-
Chromosomes, genes, DNA, traits,
Metacentric, sub-metacentric,
acrocentric, telocentric, centromere
autosomes, sex chromosomes

• CONCEPT:-
- Definition of heredity
- Structure of chromosome
- Types of chromosomes
- Basics of DNA

• CORE-ELEMENT:-
Developing scientific attitude and
scientific temper

• Co-RELATION:-
- Science with Biology
- Science with Chemistry
- Science with Humanities

• FACTS:-
- Cells are building blocks of
living organisms.
- There are 46 chromosomes in
human cell:- 44 autosomes (XX)
and 2 sex chromosomes (XY)
- The human body is composed
of trillions of cells.

• ACTIVITY:-
Students made 4 types of chromosome
with the help of 2 pencils
and a rubber band.

1) REMEMBERING:-
OBJECTIVE:- The pupil remembers
the concept of 'heredity'
SPECIFICATION:- • The pupil recognizes
the traits (features) they get from
their parents through their heredity.
• The pupil recalls the functions of
various cell organelles.

2) UNDERSTANDING:-
OBJECTIVE:- The pupil develops an
understanding about heredity
and chromosomes in detail.

SPECIFICATION:- The pupil describes the
structure of chromosome • The pupil
explains the various types of
chromosomes.

3) APPLICATION:-
OBJECTIVE:- The pupil applies the
learned knowledge in new situation

SPECIFICATION:- • The pupil collects
information about types of genes
present in micro-organisms & viruses
• The pupil applies the knowledge in
making the model of DNA.

4) SKILLS:-
OBJECTIVE:- The pupil develops the skill
of drawing the diagram of chromosome

SPECIFICATION:- The pupil draws the
diagram of 4 types of chromosome accurately.

Set Induction प्रस्तावना
Teacher shows some images and asks students to
observe them carefully and tell her what they observed. Teacher
says, "From all these examples we can see that the offspring are
similar to their parents in appearance and features whether they
are plants, animals or human beings."

Statement of Aim हेतुकथन
So, as you all know that whatever we look physically
and the features we get, come from our parents. Today, we
are going to learn about "Heredity" in detail.

Learning Experiences / अध्ययन अनुभव

Teacher's Activity : शिक्षक कृती	Student's Activity : विद्यार्थी कृती
<p>• <u>EXPLANATION + DEMONSTRATIONAL</u>:- Teacher explains the concept of heredity, basic structure of chromosome, types of chromosome and some basics about the genetic material - DNA.</p> <p>While explaining, teacher demonstrated the model of chromosome and the 4 types of chromosomes for better understanding and visualization of the concept.</p>	<p>Students listen carefully.</p> <p>Students observed the model carefully.</p>
<p>• <u>CORE-ELEMENT</u>:- Teacher tells students the various types of disorders that are caused by chromosomes like Down syndrome, Turner syndrome, Klinefelter syndrome, etc.</p>	<p>Students listen carefully.</p>
<p>• <u>ACTIVITY</u>:- Students made models of 4 types of chromosomes using 2 pencils and a rubber band for clear understanding of the concept.</p>	<p>Students made the instant model of chromosomes carefully.</p>
<p>• <u>RECAP</u>:- Teacher summarizes the entire content of heredity using the board and model.</p>	<p>Students listen carefully.</p>
<p>• <u>FACTS</u>:- Teacher told various facts about our genetic material that were unknown to the students.</p>	<p>Students listen carefully.</p>
<p>• <u>EVALUATION</u>:- Teacher evaluates the students by asking MCQ type questions using Quizizz app.</p> <p>Q1) Which cell organelle possess chromosomes in it?</p> <p>Get Induction असावना</p> <p>a) MITOCHONDRIA b) RIBOSOMES c) NUCLEUS d) GOLGI APPARATUS</p>	<p>Students answer the questions correctly.</p> <p>c) NUCLEUS</p>
<p>Q2) Identify the chromosome:</p> <p>a) Telocentric b) Acrocentric c) Sub-Metacentric d) Metacentric</p>	<p>b) Acrocentric</p>
<p>Statement of Aim हेतुकथना</p> <p><u>HOMWORK</u>:- For homework, teacher gave a question. Q1) Write in brief about chromosome & its types. Draw neat labelled diagrams for the same.</p>	<p>Students noted the question.</p>

Chembur Education Society's
Chembur Sarvankash Shikshanshastra Mahavidyalaya
R.C. Marg, Chembur Naka, Chembur-400071

In Collaboration with
S.K. Pant walawalkar Madyamik Vidyalaya, Kurla

Organizes

Session on Nag Panchami: Scientific & Geographical Outlook

Date: 31/8/22

Resource Person: - Rashmi Gupta

Sr. No.	Name of the Participants	Signature
1	Soham Vasant Aldar	<u>Soham</u>
2	Kartik Prakash Dongre	<u>Kartik</u>
3	Manal Chandrakant Dhotre	<u>Manal</u>
4	Harshal Ravi Gaikwad	<u>Harshal</u>
5	Aditya Yogesh Gurav	<u>A.Y. Gurav</u>
6	Abhijeet Anil Kamble	<u>Abhijeet</u>
7	Sayuj Kiran Pailwan	<u>Sayuj</u>
8	Saygal Sujesh Palkar	<u>Saygal</u>
9	Pruthviraj Ashok Shegde	<u>Pruthviraj</u>
10	Suhani Suresh Dhende	<u>Suhani</u>
11	Anushka Sampat Elag	<u>Anushka</u>
12	Swanandi Rakesh Jadhav	<u>Swanandi</u>
13	Kajal Nitin Kamble	<u>Kajal</u>
14	Shalini Santosh Kurme	<u>Shalini</u>
15	Vedangi Anant Naik	<u>Vedangi</u>

Head Master
S. K. PANTWALAVALKAR
MADHYAMIK VIDAYALAYA

Stamp & Signature of School Head - 400 024.

Signature of Teacher In-charge

School Activity / शालेय उपक्रम

Name of the Student-Teacher

विद्यार्थी शिक्षकाचे नाव : श्रीकान्त म. पो. कुलकर्णी

Roll No.

हजेरी क्र.:

22

Date / दिनांक : 21 जुलै 2022

Name of the activity

शालेय उपक्रमाचे नाव : मोडी लिपी कार्यशाळा

अ) Introduction / प्रास्ताविक :

इतिहासाचा अभ्यास करताना वेगवेळ्या साधनांचा वापर केला जातो. लिखित साधनांमध्ये पत्रांचा समावेश होतो. मराठ्यांच्या इतिहासाचा अभ्यास करताना मोडी लिपीतील पत्रांचा संदर्भ घ्यावा लागतो. नेहमी मोडी लिपीची माहिती व ओळख करण्यासाठी या कार्यशाळेचे आयोजन केले होते.

ब) Objectives of the activity / उपक्रमाची उद्दिष्टे :

- 1) विद्यार्थ्यांना मोडी लिपीची माहिती व ऐतिहासिक महत्त्व सांगणे.
- 2) मोडी लिपीच्या मुळादारांची ओळख करून देणे.
- 3) मोडी पत्रांच्या द्वारे इतिहासाची गोडी निर्माण करणे.
- 4) विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानात भर टाकणे (वाढविणे).

क) Implementation of the activity / Participation / शालेय उपक्रमाची कार्यवाही / सहभाग :

32 वी कला शाळेच्या वर्गात मोडी लिपी कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. मी स्वतः ही कार्यशाळा घेतली. विद्यार्थ्यांना मोडी लिपीचे महत्त्व सांगून मोडी मुळादारांची ओळख करून दिली.

ड) Outcomes / उपक्रमांची फलनिष्पत्ती :

इतिहासाची आवड निर्माण करणे .

ऐतिहासिक लिपी शिकणे .

इ) Conclusions / निष्कर्ष :

विद्यार्थ्यांमध्ये जिज्ञासा निर्माण झाली .

मुळाद्वाराची माहिती विद्यार्थ्यांनी घेतली व

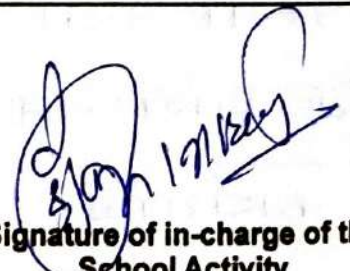
स्वतः मुळाद्वारे ओळखण्याचा प्रयत्न करू लागले

ई) Reflection / विमर्श चिंतन :

अभ्यासक्रमा बद्दल जाऊन अवांतर ज्ञान विद्या-

श्यांना दिल्यामुळे अभ्यासाची (विषयाची)

गोडी विद्यार्थ्यांमध्ये वाढवणे .

Signature of in-charge of the
School Activity

Peer Lesson Observation

Name of the Student Teacher

विद्यार्थी - शिक्षकाचे नाव

: पूजा माळी

Roll No.

हजेरी क्र.

26

School Name / शाळेचे नाव

: साधना विद्यालय

Lesson No./पाठ क्र.

2

Unit / घटकाचे नाव

: Helen Keller and Anne Sullivan

Std. / इयत्ता

9th

Subject / विषय

: English

Date / दिनांक

: 28/7/2022

Observation Cues / निरीक्षण सूचक

Set Induction / प्रस्तावना :

Knowledge म्हणजे काय असा प्रश्न विचारून मुलांकडून काय उत्तर येत ते पाहिले. अशा प्रकारची प्रस्तावना केली. पण आजची थोडी विस्तृत प्रस्तावना द्यायला पाहिजे होती. जेणेकरून मुलां ती गोष्ट शिकण्यास तयार झाले असते. एक उत्सुकता निर्माण होईल अशा प्रकारची प्रस्तावना द्यावी.

Statement of Aim / हेतुकथन :

हेतुकथन घेण्याच नाव सांगून करण्यापेक्षा त्याकडून काय बोध होतो हे सांगून केले असते तर आजची प्रभावी सुरुवात झाली असती.

Black - board work / फलक लेखन :

- फळ्याचे दोन भाग करून, विषय, घटकाचे नाव लिहून प्रारंभ केला.
- कठीण शब्दांचे मराठी देण्याप्रवृत्ती त्यास पर्यायी इंग्रजी शब्द द्यायला द्यावेत.
- अक्षर आजची छान आणि थोडं पटपट लिहिण गरजेच आहे. विद्यार्थ्यांपेक्षा आपली गती जास्त द्यावी.

Concept Development / विषय विवेचन :

- शिक्षकता असताना विद्यार्थ्यांचा सहभाग घ्यायला हवा होता.
- कथा ही सांगताना ती गोष्टीस्वरूपात हवी किंवा तसा काही अनुभव आला आहे का ते विचाराव किंवा त्यांना तशी ओपे प्रकारची गोष्ट इतर ठिकाणी पाहिली आहे का विचार हवी होती.

Evaluation / मूल्यमापन:

- वेळ कमी असल्याने मूल्यमापनासाठी वेळ मिळाला नाही मूल्यमापन होणे आवश्यक आहे.
- या गोष्टीतल्याच वार ओळी छेफून त्या 5 लटसुलट क्रमाने लक्षात लावून त्या योष्य क्रमाने लावायल्या सांगायच्या घातून विद्यार्थ्यांचे लक्ष वेधून किंवा त्यांना गोष्ट कळली आहे का हे लक्षात येते.
- फळा पुसून त्यावरील शब्दार्थ विचालता आले असते किंवा उज्याच्या विद्यार्थ्यांना गोष्ट घेऊन सांग असे म्हणून रसवृहन्न देखील करता येणे शक्य हो.

Method by the teacher / शिक्षकाची अध्यापन पध्दती

व्याख्यान पध्दतीने शिकवले. अखेरी गोष्ट सांगताना त्यातील तुकेका पात्राची ओळख किंवा प्रवेश हा विनिमा प्रमाणे घ्यायला हवा. गोष्टीचा सांगून काय उपयोग नाही. त्यातून विद्यार्थ्यांना त्याचा अर्थ सांगण्यास मदत प्रोत्साहित केले तर आणखी प्रभावीपणे अध्यापन झाले असते.

Aspects related to Constructivist approach / ज्ञानरचनावादानुसार आढळलेल्या बाबी

- ज्ञानरचनावादाचा अभाव होता.
- गोष्ट, शब्दार्थ स्वतःडून सांगण्यापेक्षा त्यांच्याकडून काढून मग त्या सुधारणा अध्यापन झाले नसते.
- गोष्ट सांगताना नेहमी मुळाव्या विनिमाप्रमाणे छुडे काय घडेल यावरून त्यांच्या मनात आतुल्या निर्माण करता आली तर मुलांना आणखी सुलभ झाले असते.

निरीक्षक प्राध्यापकांची सही
Signature of the Observer

18/7/2022

संस्कृत (श्रवणाध्यास)

उपाध्ये मॅडम

Teacher observation template (Shadow Lessons)

(83)

Sr. No.	Statement	Yes / No
1.	Curriculum is presented from part to whole, with emphasis on basic skills. घटकांचे सादरीकरण अंशाकडून पूर्णाकडे अशाप्रकारे करून मुलभूत कौशल्यावर भर दिला.	Yes
2.	Curriculum is presented from whole to part with emphasis on big concepts. घटकांचे सादरीकरण हे संकल्पनांना प्राधान्य देत पूर्णाकडून अंशाकडे असे केले गेले.	No
3.	Strict adherence to fixed curriculum is highly valued. विहित घटकालाच चिकटून राहण्यास प्राधान्य दिले गेले.	Yes
4.	Pursuit of student questions is highly valued. विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना प्राधान्य दिले गेले.	Yes
5.	Curricular activities rely heavily on textbooks and workbooks. पाठ्यपुस्तकवार आधारित कृतींचा समावेश केला गेला.	Yes
6.	Curricular activities rely heavily on primary sources of data and manipulative materials. घटकांचे सादरीकरण हे विविध प्रकारच्या कृतीद्वारे तसेच अध्यापन साहित्याद्वारे झाले.	Yes
7.	Students are viewed as "blank slates" on which information is etched by the teacher. विद्यार्थी कोरी पाटी असतात हे लक्षात घेऊन शिक्षकाने ठळकपणे अध्यापन केले.	Yes
8.	Students are viewed as thinkers with emerging theories about the world. विद्यार्थ्यांना मते असतात हे लक्षात घेतले गेले.	Yes
9.	Teachers generally behave in a didactic manner, disseminating information to students. शिक्षकाने माहितीचे वितरण उपदेशात्मक पद्धतीने केले.	No
10.	Teachers generally behave in the interactive manner, mediating the environment for students. शिक्षक व विद्यार्थी आंतरक्रिया घडली.	Yes

11.	Teachers seek the correct answer to validate student learning. विद्यार्थ्यांचे अध्ययन घडले की नाही हे जाणून घेण्यासाठी अचूक उत्तराचा आग्रह धरला गेला.	Yes
12.	Teachers seek the students' points of view to understand students' present conceptions for use in subsequent lessons. विद्यार्थ्यांचा दृष्टीकोन जाणून घेऊन संकल्पनांचे आकलन घडले की नाही हे ठरविले गेले.	Yes
13.	Assessment of student learning is viewed as separate from teaching and occurs almost entirely through testing. अध्यापनानंतर प्रश्न विचारून समजल्याची खात्री करून घेतली गेली.	Yes
14.	Assessment of student learning is interwoven with teaching and occurs through teacher observations of students at work. अध्यापनादरम्यान विद्यार्थ्यांचे निरीक्षण करून इतर मार्गांनीही विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन केले गेले.	Yes
15.	Students primarily worked alone. विद्यार्थी प्रामुख्याने एकेकटे कार्यरत होते.	NO
16.	Students primarily worked in groups. विद्यार्थी गटाने कार्यरत होते.	Yes

Detailed reflective notes highlighting features of the lesson : (पाठविशेष)

- पाठरुपा नावाचा अर्थ अगदी सुंदररीत्या संस्कृतातच समजावला. विद्यार्थ्यांना चर्चेद्वारे सहभागी करतात.
- पाठ स्वतः वाचून मग विद्यार्थ्यांकडून वाचून घेतात.
- कठीण शब्दाचा प्रथम अर्थ सांगून मग त्यांना त्या शब्दाचा भाषांतर करण्याची संधी देतात.
- थंड शिक्कता शिक्कता आधी शिक्कलेल व्यक्कण या शब्दात कलन आलय ते देखील सांगतात. प्रश्नांद्वारे त्याचो उजवणी घेतात.
- क्रियापदाचा धातु सांगून मग मरुणित तला शब्द आहे का ते जोळजळता सांगतात.
- पुस्तकात दिलेल्या चित्राव निरीक्षण करायला सांगतात व त्यानुसार भाषांतर करण्याचा प्रयत्न करतात.
- कठीण शब्द फलकावर लिहून देतात. शब्दात दिलेल्या गोष्टीपेक्षा इतर म्हणींची देखील उदाहरणे देतात.

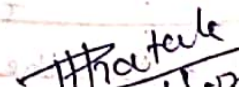
LESSON EVALUATION

CRITERIA	SUGGESTIONS IN DETAIL
<p>SET INDUCTION (Appropriate, Related to topic)</p> <p>PRESENTATION : [Questioning, Reading, Demonstration, Explanation, Reinforcement, Stimulus Variation, Examples, Illustration, Adaptability, Presence of Mind etc.]</p> <p>CHALK BOARD WORK : [Writing, Neatness, Organization, diagrams, use or coloured chalks, Appropriateness of summary]</p> <p>EVALUATION : [Scope, type, based on objectives]</p> <p>OBJECTIVES : [Whether all the objectives were fulfilled, if not, give suggestions]</p> <p>CLASS ROOM MANAGEMENT [Pupil Participation, discipline, response]</p> <p>TEACHER : Content Knowledge [Lesson Preparation, enthusiasm, confidence]</p> <p>LEARNING RESOURCES : [Type, Visibility, Appropriateness, Innovation, Eco-Friendliness, etc]</p>	<p>Set Induction is topic related</p> <p>Examples given for content Explanation Method used.</p> <p>B.B. work as per plan B.B. work is good.</p> <p>Student given answer.</p> <p>Fulfilled the objectives.</p> <p>Class control is good.</p> <p>Teacher content knowledge is good.</p> <p>Used chart</p> <p>Over all lesson is good.</p>

Student teacher's self evolution
विद्यार्थी शिक्षकांचे स्वयं-मूल्यमापन

I used explanation method. Students were attentive and enjoyed. Lesson went according to the plan.

Signature of the Guiding Faculty

27/03/23

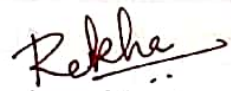
LESSON EVALUATION

CRITERIA	SUGGESTIONS IN DETAIL
SET INDUCTION (Appropriate, Related to topic)	- Done by asking questions related to topic.
PRESENTATION : [Questioning, Reading, Demonstration, Explanation, Reinforcement, Stimulus Variation, Examples, Illustration, Adaptability, Presence of Mind etc.]	- Examples - Explanation done v. well, used real examples.
CHALK BOARD WORK : [Writing, Neatness, Organization, diagrams, use of coloured chalks, Appropriateness of summary]	- Neat, coloured chalks used.
EVALUATION : [Scope, type, based on objectives]	- Done by asking questions
OBJECTIVES : [Whether all the objectives were fulfilled, if not, give suggestions]	- Yes.
CLASS ROOM MANAGEMENT [Pupil Participation, discipline, response]	- Students disciplined - Good response.
TEACHER : Content Knowledge [Lesson Preparation, enthusiasm, confidence]	- v. good content knowledge - confident
LEARNING RESOURCES : [Type, Visibility, Appropriateness, Innovation, Eco-Friendliness, etc]	- Yes.

Student teacher's self evolution
 विद्यार्थी शिक्षकांचे स्वयं-मूल्यमापन

Lesson went according to the plan.
 set induction done by asking questions.

 Signature of the Guiding Faculty

 Signature of the Supervisor

Peer Lesson Observation
सहाध्यायी पाठ निरीक्षण

पाठ देणा-या विद्यार्थी शिक्षकाचे नाव Name of the Student Teacher:

शाळेचे नाव Name of the school/College:

श्रीशान नामदेव कुंदर

अध्यापन पद्धती

पाठ्यांश (घटक) Unit:

मलिनची साधली

इयत्ता Std: १०th तुकडी Div: २

विषयाचे नाव Subject:

मराठी

अ.क्र. Sr.No.	पाठ अध्यापनातील मुद्दे Teaching Points	पूर्णतः घडले Fully happened	पूर्णतः घडले नाही Did not happened at all	अंशतः घडले Partially happened
१	पाठ्यांशाचे संघटन योग्य प्रकारे केले होते. Content was well organized	✓		
२	प्रस्तावना प्रभावी, अभिरुचीपूर्ण, घटकाशी निगडित होती. The set induction was effective, interesting and relevant to the content	✓		
३	हेतु कथन स्पष्ट पणे केले गेले. Aims was stated clearly	✓		
४	स्पष्टीकरण, उदाहरणे, दाखले अध्यापनात दिले गेले. Skill of explanation, examples, illustration were used.	✓		
५	प्रश्नपद्धती योग्य प्रकारची होती. The questioning method was appropriate.			✓
६	प्रबलन वेळोवेळी दिले गेले. Motivation was given from time to time.	✓		
७	फलक लेखन पर्याप्त, नियोजित, वाचनीय, सरळ रेषेत होते. The writing on the board was adequate, planned, legible & in straight line			✓
८	शैक्षणिक साहित्याचा वापर योग्य प्रकारे केला. Appropriate teaching aids was done.	✓		
९	वर्ग व्यवस्थापन शेवट पर्यंत होते. Class control was sustained till the end.	✓		
१०	योग्य अध्यापन पद्धतीचा वापर केला गेला. Appropriate teaching method were used.			✓
११	वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवाचा वापर केला गेला. Innovative learning experiences was given.	✓		
१२	समाराप/संकलन पाठ्याच्या शेवटी केले गेले. Recapitalization was done at the end of the lesson.			✓
१३	मूल्यमापनात विचार प्रवर्तक व उच्च स्तरीय प्रश्न विचारले गेले. Thought provoking questions were asked in evaluation.	✓		
१४	विद्यार्थी प्रतिसाद उत्तम प्रकारचा होता. Students response was sought after.	✓		
१५	शिक्षकाचे व्यक्तिमत्व प्रभावी स्वरूपाचे होते. Overall impact of teaching was good.	✓		
१६	आशय ज्ञान प्रभुत्व शिक्षकाकडे दिसून आले. Teacher has mastery over the content.	✓		
१७	विषय ज्ञान अभिवृद्धी विद्यार्थ्यांत निर्माण झाली. Students content was enriched	✓		
१८	कार्यवाहीतील नियोजन बद्धता दिसून आली. Teachers presentation was planned & systematic.			✓
१९	गृहकार्य/स्वाध्यायात विविधता दिसली Innovative home work/assignment was given.	✓		

पाठ देणाऱ्या विद्यार्थी - शिक्षकाची सही
Signature of the Student - Teacher

पाठ घेणा-या विद्यार्थी शिक्षकाचे नाव Name of the Student Teacher:

शाळेचे नाव Name of the school/College: श्री कृष्णा लक्ष्मी क्रीडा

अध्यापन पद्धती

पाठ्यांश (घटक) Unit: छद्मपदी

इयत्ता Std: 9 क तुकडी Div.: ल

विषयाचे नाव Subject: भौतिकी

अ.क्र. Sr.No.	पाठ अध्यापनातील मुद्दे Teaching Points	पूर्णतः घडले Fully happened	पूर्णतः घडले नाही Did not happened at all	अंशतः घडले Partially happened
१	पाठ्यांशाचे संघटन योग्य प्रकारे केले होते. Content was well organized	✓		
२	प्रस्तावना प्रभावी, अभिरुचीपूर्ण, घटकाशी निगडीत होती. The set induction was effective, interesting and relevant to the content	✓		
३	हेतु कथन स्पष्ट पणे केले गेले. Aims was stated clearly	✓		
४	स्पष्टीकरण, उदाहरणे, दाखले अध्यापनात दिले गेले. Skill of explanation, examples, illustration were used.	✓		
५	प्रश्नपद्धती योग्य प्रकारची होती. The questioning method was appropriate.	✓		
६	प्रबलन वेळोवेळी दिले गेले. Motivation was given from time to time.		✓	
७	फलक लेखन पर्याप्त, नियोजित, वाचनीय, सरळ रेषेत होते. The writing on the board was adequate, planned, legible & in straight line	✓		
८	शैक्षणिक साहित्याचा वापर योग्य प्रकारे केला. Appropriate teaching aids was done.	✓		
९	वर्ग व्यवस्थापन शेवट पर्यंत होते. Class control was sustained till the end.	✓		
१०	योग्य अध्यापन पद्धतीचा वापर केला गेला. Appropriate teaching method were used.	✓		
११	वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवाचा वापर केला गेला. Innovative learning experiences was given.	✓		
१२	समारोप /संकलन पाठ्याच्या शेवटी केले गेले. Recapitalization was done at the end of the lesson.	✓		
१३	मूल्यमापनात विचार प्रवर्तक व उच्च स्तरीय प्रश्न विचारले गेले. Thought provoking questions were asked in evaluation.	✓		
१४	विद्यार्थी प्रतिसाद उत्तम प्रकारचा होता. Students response was sought after.	✓		
१५	शिक्षकाचे व्यक्तिमत्व प्रभावी स्वरूपाचे होते. Overall impact of teaching was good.	✓		
१६	आशय ज्ञान प्रभुत्व शिक्षकाकडे दिसून आले. Teacher has mastery over the content.		✓	
१७	विषय ज्ञान अभिवृद्धी विद्यार्थ्यात निर्माण झाली. Students content was enriched	✓		
१८	कार्यवाहीतील नियोजन बद्धता दिसून आली. Teachers presentation was planned & systematic.	✓		
१९	गृहपाठ /स्वाध्यायात विविधता दिसली Innovative home work/assignment was given.	✓		

पाठ घेणा-या विद्यार्थी - शिक्षकाची सही
Signature of the Student - Teacher

पाठ घेणा-या विद्यार्थी शिक्षकाचे नाव Name of the Student Teacher: आशिनी पाटील

शाळेचे नाव Name of the school/College: चेंबूर हायर-स्कूल

अध्यापन पद्धती

पाठ्यांश (घटक) Unit: आम्बळ आणि आम्बळारी

इयत्ता Std: 9th तुकडी Div.:

विषयाचे नाव Subject: विज्ञान

अ.क्र. Sr.No.	पाठ अध्यापनातील मुद्दे Teaching Points	पूर्णतः घडले Fully happened	पूर्णतः घडले नाही Did not happened at all	अंशतः घडले Partially happened
१	पाठ्यांशाचे संघटन योग्य प्रकारे केले होते. Content was well organized	✓		
२	प्रस्तावना प्रभावी, अभिरुचीपूर्ण, घटकाशी निगडित होती. The set induction was effective, interesting and relevant to the content	✓		
३	हेतु कथन स्पष्ट पणे केले गेले. Aims was stated clearly	✓		
४	स्पष्टीकरण, उदाहरणे, दाखले अध्यापनात दिले गेले. Skill of explanation, examples, illustration were used.	✓		
५	प्रश्नपद्धती योग्य प्रकारची होती. The questioning method was appropriate.			
६	प्रबलन वेळोवेळी दिले गेले. Motivation was given from time to time.			
७	फलक लेखन पर्याप्त, नियोजित, वाचनीय, सरळ रेषेत होते. The writing on the board was adequate, planned, legible & in straight line			✓
८	शैक्षणिक साहित्याचा वापर योग्य प्रकारे केला. Appropriate teaching aids was done.	✓		
९	वर्ग व्यवस्थापन शेवट पर्यंत होते. Class control was sustained till the end.	✓		
१०	योग्य अध्यापन पद्धतीचा वापर केला गेला. Appropriate teaching method were used.	✓		
११	वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवाचा वापर केला गेला. Innovative learning experiences was given.	✓		
१२	समारोप /संकलन पाठ्याच्या शेवटी केले गेले. Recapitalization was done at the end of the lesson.	✓		
१३	मूल्यमापनात विचार प्रवर्तक व उच्च स्तरीय प्रश्न विचारले गेले. Thought provoking questions were asked in evaluation.			
१४	विद्यार्थी प्रतिसाद उत्तम प्रकारचा होता. Students response was sought after.	✓		
१५	शिक्षकाचे व्यक्तिमत्व प्रभावी स्वरूपाचे होते. Overall impact of teaching was good.	✓		
१६	आशय ज्ञान प्रभुत्व शिक्षकाकडे दिसून आले. Teacher has mastery over the content.	✓		
१७	विषय ज्ञान अभिवृद्धी विद्यार्थ्यांत निर्माण झाली. Students content was enriched	✓		
१८	कार्यवाहीतील नियोजन बद्धता दिसून आली. Teachers presentation was planned & systematic.	✓		
१९	गृहपाठ /स्वाध्यायात विविधता दिसली Innovative home work/assignment was given.	✓		

पाठ घेणा-या विद्यार्थी - शिक्षकाची सही
Signature of the Student - Teacher